

NIEUW FORMAT BEROEPSGERICHTE
KWALIFICATIESTRUCTUUR

INDIKKEN MAAR ALS GROEN DOMEIN ZICHTBAAR BLIJVEN

Het mbo-opleidingsdomein Voedsel, Natuur en Leefomgeving krijgt in de nieuwe beroepsgerichte kwalificatiestructuur beduidend minder opleidingen. Door het nieuwe format zullen de kwalificatiedossiers ook anders ingericht worden.

TEKST PIETER BOETZKES

FOTOGRAFIE TON VAN DEN BORN EN STUDIO ANDRÉ RUIGROK

De wettelijke nominale opleidingsduur van niveau 4-opleidingen in het mbo gaat in 2013 van vier naar drie jaar en er komt een nieuwe landelijke kwalificatiestructuur. Waarom komt er na het ODC, de KS 2000 en twee opeenvolgende versies van de competentiegerichte kwalificatiestructuur zo snel al weer een vijfde versie?

De huidige competentiegerichte kwalificatiestructuur, kortweg aangeduid met CKS, met zijn 230 kwalificatiedossiers en 627 kwalificaties staat een doelmatige organisatie van het beroepsonderwijs in de weg. De vele kleine opleidingen en achtereenvolgende mutaties bezorgen de scholen veel administratieve last. Slimme bundeling van kwalificaties in (minder) kwalificatiedossiers in de beroepsgerichte kwalificatiestructuur moeten zorgen voor doelmatigere opleidingen en hogere kwaliteit. En dan is er nog een politieke reden. De media berichtten de afgelopen jaren niet bepaald positief over competentiegericht onderwijs en de resultaten daarvan. Het begrip 'competentie' heeft daardoor een negatieve lading gekregen. Overigens verdwijnt de competentie niet helemaal uit beeld. In de uitwerking van gedrag wordt competentie ook genoemd. Maar de nadruk ligt op kennis en vaardigheden.

Minder dossiers en kwalificaties

Vanaf schooljaar 2014-2015 moeten mbo-instellingen hun onderwijs volgens de nieuwe kwalificatiestructuur aanbieden. Een jaar eerder mag ook. Het proces voor de herziening is inmiddels in volle gang. De stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) heeft een advies over de aanpak uitgebracht dat door de minister is goedgekeurd. En de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven – verantwoordelijk voor de ontwikkeling en het onderhoud van de kwalificaties – beginnen deze maand met het samenstellen van de nieuwe kwalificatiedossiers waarmee de onderwijsinstellingen hun onderwijsprogramma's maken. Deze dossiers moeten medio november klaar zijn om beoordeeld te worden en vervolgens te worden vastgesteld door de minister. De kenniscentra hebben hierbij de opdracht om tot minder dossiers en kwalificaties te komen door nog meer gemeenschappelijkheden te beschrijven en waar mogelijk beroepsprofielen anders te clusteren. Alle dossiers worden samengesteld op basis van een uniform format dat door de SBB ter goedkeuring aan de minister is voorgelegd.

Heroverweging

Kenniscentrum Aequor heeft eind 2011 samen met de AOC Raad voor het domein Voedsel, Natuur en Leefomgeving een voorzet gemaakt waarin de huidige dertig dossiers voor dit domein worden teruggebracht tot tien en het aantal kwalificaties sterk wordt gereduceerd. "Welke dossiers het precies worden is, volgens Marjan Lunter die bij Aequor meewerkt aan de herziening, nog niet duidelijk. Evenmin hoeveel van de huidige zeventig kwalificaties er overblijven. "Er circuleren allerlei lijstjes maar die zijn louter het resultaat van vingeroefeningen", aldus Lunter. Die oefeningen hebben volgens haar inmiddels geleerd dat het indikken van de huidige kwalificatiestructuur vraagt om heroverweging van alle beroepsprofielen en kwalificaties. "Het nieuwe format wijkt namelijk sterk af van dat van de kwalificatiestructuur die we nu hebben. Een belangrijk verschil is dat het nieuwe format voor de dossiers een indeling heeft die je kunt vergelijken met de major-minorstructuur in het hbo. De dossiers in de huidige kwalificatiestructuur kennen geen indeling. Bovendien is nu alles uit een kwalificatie verplicht, terwijl er in het nieuwe format een keuzedeel zit.

Wezen beroepsgroep

In het nieuwe format (zie kader op pagina 32) heeft een kwalificatiedossier een basisdeel, een profieldeel en keuzedeel. Het basisdeel omvat 50 procent van de onderwijstijd van het totale dossier en behelst de gemeenschappelijke taken en deeltaken van alle opleidingen die onder dit dossier vallen. Lunter: "Dat is vergelijkbaar met een major." Deze gemeenschappelijke taken vormen het wezen van de beroepsgroep van dit dossier. 15 procent van de studielast hiervan betreft algemene basistaken (algemene vorming en burgerschap) en 35 procent beroepsgerichte basistaken. Het profieldeel omvat 35 procent van de onderwijstijd en is vergelijkbaar met een minor. In het profieldeel wordt duidelijk voor welke richting een leerling wordt opgeleid. Het omvat kerntaken die leerlingen met succes moeten afronden om gediplomeerd te kunnen worden voor een specifieke beroepsgroep – bijvoorbeeld hovenier. Ten slotte het keuzedeel. Dat omvat 15 procent van de studielast. Het biedt de leerling de mogelijkheid zich te verdiepen in een

De macrodoelmatigheidseis betekent dat mbo-locaties meer zullen moeten gaan afstemmen en samenwerken om hele opleidingstrajecten te kunnen aanbieden

Tijdpad herziening kwalificatiestructuur

Eind april	De minister van OCW stelt het format voor de kwalificatiedossiers vast en geeft de kenniscentra de opdracht om de kwalificatiedossiers samen te stellen
1 december 2012	Herziening kwalificatiestructuur gereed
15 januari 2013	Toetsing herziene kwalificatiestructuur gereed
Voor 1 februari 2013	De kenniscentra bieden het bestuur van de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) de nieuwe kwalificatiedossiers aan
1 februari 2013	Het bestuur van de stichting SBB biedt de minister van OCW de nieuwe kwalificatiestructuur aan en deze stelt die vast.
Uiterlijk 1 augustus 2014	De onderwijsinstellingen verzorgen voor startende leerlingen onderwijs volgens de herziene kwalificatiestructuur.

Marjan Lunter, Aequor: “Het is belangrijk om het groene domein in de herziene kwalificatiestructuur zichtbaar te houden en dat zal niet eenvoudig zijn”

ler met de aoc's overleggen, zodat de scholen kunnen kijken of ze vooruit kunnen met de nieuwe dossiers en kwalificaties en of ze die kunnen inpassen in hun Onderwijs- en Examen Reglement. Omdat de nieuwe dossiers ook eisen voor examinering bevatten, stemmen we ook waar mogelijk af met de ontwikkelaars van de Groene Standaard en Phoenix. In april was daarvoor al een eerste bijeenkomst.”

Zichtbaar domein

De nieuwe kwalificatiestructuur zal het onderwijs op de aoc's niet revolutionair veranderen, denkt Lunter. “Samen met bedrijfsleven en onderwijs bepalen we welke kwalificaties in welke dossiers worden samengevoegd en hoeveel het er zullen worden. Belangrijk hierbij is dat ons domein zichtbaar blijft en dat zal niet overal even gemakkelijk zijn. Bepaalde beroepen zullen minder herkenbaar zijn op het diploma. Bovendien worden de dossiers van alle kenniscentra nauwlettend gescreend op overlap en consistentie om dubbelingen te voorkomen.”

Sommige gevolgen voor de organisatie van het onderwijs zijn nu al duidelijk. “Bijvoorbeeld dat aoc's het basisdeel mogelijk aan grotere groepen leerlingen aanbieden, dus dat leerlingen bepaalde vakken met een grotere groep klasgenoten delen.” Lunter voorziet ook meer dwingende redenen voor mbo-locaties om samen te werken. “Macrodoelmatigheid is een belangrijke eis die de overheid aan de scholen stelt. Daarom moeten de kenniscentra bij de dossiers ook per kwalificatie arbeidsmarktgegevens opleveren. Scholen kunnen daarop afstemmen door alleen het basisdeel van een bepaald dossier in eigen huis te hebben en het profiel door slechts enkele scholen te laten verzorgen.”

Vragen

En er zijn natuurlijk ook nog vragen die beantwoord moeten worden. Bijvoorbeeld over hoe hard de procentuele verdeling van de onderdelen in het dossier moet worden toegepast en wiens verantwoordelijkheid dat is. Lunter: “We streven ernaar om in de dossiers de kwalificaties op niveau 2, 3 en 4 bij elkaar te zetten. Het betekent dat scholen daar dus flexibel mee kunnen omgaan. Taken in het basisdeel kunnen gedifferentieerd worden uitgewerkt voor de verschillende niveaus.” Over het keuzedeel hebben de kenniscentra ook nog veel vragen. “We weten nog niet hoe het eruit gaat zien en of er examen-eisen aan verbonden zijn.”

[Meepraten over de ontwikkeling van de kwalificatiestructuur voor het domein Voedsel, Natuur en Leefomgeving? Meld u aan bij de LinkedIn-groep Beroepsgerichte kwalificatiestructuur. Op de \[www.aequor.nl\]\(http://www.aequor.nl\) vindt u binnenkort veelgestelde vragen over de beroepsgerichte kwalificatiestructuur met de antwoorden.](#)

Format kwalificatiedossiers beroepsgerichte kwalificatiestructuur

Keuze	keuzetaken voor verrijking (relevant voor arbeidsmarkt of doorstroom) ca. 15% onderwijstijd	Naam keuze
Profiel	profieltaken voor verbreding of verdieping (relevant voor arbeidsmarkt of doorstroom) ca. 35% onderwijstijd	Naam profiel
Basis	beroepsgerichte basistaken (gemeenschappelijke kerntaken) ca. 35% onderwijstijd	Naam diploma
	algemene basistaken (gericht op generieke eisen) ca. 15% onderwijstijd	

bepaald aspect, zich extra te kwalificeren voor een bepaald beroep of zich te verbreden. Het keuzedeel biedt ook de kans om doorstroom naar het hbo apart te positioneren.

Administratieve last

Tussen februari 2013 wanneer de nieuwe kwalificatiestructuur door de minister wordt vastgesteld en de start zit weinig tijd. Voor aoc's geldt dat nog in hogere mate. Zij hebben veel kleine opleidingen en willen daarom al in schooljaar 2013-2014 hun onderwijs volgens de nieuwe kwalificatiestructuur organiseren om van de administratieve last verlost te worden. “Daarom willen we snel-